

ВЕРХОВИНА

ВОЛІВЩИНА-МІЖГІРЩИНА

Історико-
культурологічні
нариси

ТОВАРИСТВО ВЕРХОВИНЦІВ МІЖГІРЩИНИ

ВЕРХОВИНА

ВОЛІВЩИНА- МІЖГІРЩИНА

ІСТОРІЯ
НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ
МІЖГІРЩИНИ

З МІЖГІРЩИНИ
РОДОМ

НА МІЖГІРЩИНУ
ХОДОМ

Історико-
культурологічні
нариси

Ужгород
Видавництво
ТІМРАНІ
2017

ББК 63.3 (4УКР–43АК)
УДК 94 (477.87)
В 36

Книга про закарпатську Волівщину-Міжгірщину (Міжгірський район Закарпатської області) як частку закарпатської Верховини, у якій колектив авторів-краєзнавців, переважно міжгірчан, прагне, максимально охопивши весь доступний масив літератури, всебічно представити широкому читачеві минувшину і нинішній день своєї малої батьківщини з чарами її гірських ландшафтів, населеними пунктами і людністю, тією, яка народилася тут і живе споконвіку, пішла звідси і збагатилася своїми трудами і днями України і світ, і тією, що, особисто прилучившись до незбагненої верховинської краси, теж прикипіла до її чарів і внесла свій посильний внесок у поступ цього чарівного куточка Українських Карпат.

Упорядкування

І. І. Завадяка, І. М. Сенька

Редакційна колегія:

Сербайло А. А. (голова)

Завадяк І. І. (секретар)

Белень М. О.

Волощук М. Ю.

Дурунда А. І.

Жиган І. Ф.

Ільницький В. І.

Кічковський М. М.

Кузьма (Маркович) В. М.

Міщанин В. В.

Рошко М. М.

Сенько І. М.

Сятиня А.-Л. Л.

© Іван Завадяк, Іван Сенько, упорядкування, 2017

© Микола Дем'ян, художнє оформлення, 2017

© Юрій Ільницький, Михайло Волощук, Михайло Кічковський, Андрій Сербайло, передмова, 2017

ISBN 978-966-8904-95-0

Зростав у с. Свобода Берегівського р-ну, куди у 1850 р. переселилися його батьки. Після закінчення середньої школи (1966) працював вантажником на станції Батево, відбув строкову військову службу, навчався у Львівській спеціальній середній школі міліції (1969-1971), закінчив Київську вищу школу міліції (1976) та Академію МВС СРСР (1984). Працював у службах карного розшуку відділів міліції Львівської залізниці на Закарпатті (1976-1986), начальником відділу карного розшуку (1986-1996) та першим заступником начальника управління УМВС України в Закарпатській області (1996-1997), першим заступником голови ДПА Закарпатської обл. (1997-2000) та Івано-Франківської області (2000-2001), заступником голови Закарпатської облдержадміністрації (2001-2003), головним державним податковим інспектором, очолював головне управління МНС України в Закарпатській області (2006-2008), вийшов у цьому управлінні на різних посадах до пенсії у 2013 р. Нагороджений орденами «Червоної Зірки» та «Богдана Хмельницького» (2009).

Андрій Дурунда

Глеба Володимир Васильович
(*16 лютого 1955, с. Соїми) – художник, іконописець, член Національної спілки майстрів народного мистецтва України, Народний майстер України (2013).

Закінчив Ужгородське училище прикладного мистецтва (1975), його вчителями були Федір Манайло та Шандор Петкі. З 1993 року працює майстром виробничого навчання у Міжгірському професійному ліцеї, в якому учні здобувають кваліфікацію «виробник художніх виробів з дерева». У 1989 році брав участь у Республіканській виставці у м. Дніпропетровську з картиною «Музикант», нагороджений пам'ятним дипломом за участь у Міжнародному пленері митців та Міжнародній виставці у м. Будапешті 1992 року з картиною «Синевирські далі». Своє світобачення (зобразити не бачене, а відчуте, актуалізувати минуле в сучасних формах) передав у композиції «Приборкувачі вогню», у картинах «Річківські мотиви», «Зима на Верховині», виготовив ікони-стаси для храмів у Міжгір'ї, Синевирській Полянці, а також у Виноградівському (в с. Олешник – золотарська робота) та Хустському (с. Стеблівка) районах, зробив розпис інтер'єру в церкві села Розтока Міжгірського р-ну.

Василь Сенько

Гоблик Калина Михайлівна
(*27 липня 1971, с. Пилипець) – науковець, педагог.

Закінчила Пилипецьку середню школу (1988), біологічний факультет Ужгородського державного університету (1994), аспірантуру при кафедрі ентомології цього вишу (1998). Працює в приймальній комісії УжНУ на посаді провідного спеціаліста приймальної комісії та викладачем на кафедрі ентомології та збереження біорізноманіття, читає курси «Основи екології» та «Загальна ентомологія». Досліджує формування угруповань кількаміліметрових членистоногих комах ногохвісток, або колембол, які відіграють важливу роль у ґрунтоутворенні, розкладаючи рослинні та тваринні рештки з утворенням гумусу та мінеральних речовин. Захистила кандидатську дисертацію «Біотопна диференціація та індикаторне значення населення колембол Закарпатської низовини». Описала 2 нових для науки види цих комах (*Neonaphorura zakarpatica*, *Neonaphorura graffi*).

Василь Міщанин

Горват Федір (ігумен Феодосій;
*18 березня 1897, с. Синевир – † серпень 1944, концтабір Нойштерліц у фашистській Німеччині) – священик.

У рідному селі закінчив шість класів народної школи. Далі спогади старожилів-односельців про його життя розходяться. За словами одних, він був призваний до війська, воював на Східному фронті у Першій світовій війні, а згодом потрапив у полон, де і прийняв православну віру. Другі стверджують, що Федір Горват пішов на Афон, звідки повернувся в Синевир на початку 1920-х рр. Архівні документи підтверджують першу версію.

Повернувшись у рідне село, Феодосій (Горват) всю свою діяльність присвятив відновленню православ'я. Вже 8 травня 1923 р. чеський жандарм Батошек у листі до Земського поліційного

управління називає Федора Горвата та Василя Леднея «лідерами місцевих православних».

5 липня 1924 р. архієпископ Савватій (Врабец) у Празі рукоположив Федора Горвата у сан ієромонаха. Наступного дня, 6 липня, архієпископ видав декрет під номером 337/24/А, за яким ієромонах направлявся на пастирську роботу в рідне село. З того часу і до самого арешту угорцями у 1942 р. він перебував у «рядах греко-восточних православних священнослужителів».

Своє кредо о. Феодосій чітко висловив у зверненні до русинів-українців в Америці: «Мы до последней капли крови боремся за свое и будем бороться, мы измагаемся в наших селах будувати Русски Православні Храми, чтобы тоті Храми свідчили будучим поколінням о нашей русскости и ревности. Чтобы будущие поколения по примеру нашему свое сохраняли». Діяльність ієромонаха на ниві релігії була високо оцінена: він один з перших священників на Підкарпатській Русі отримав нагороди – набедреник, палицю (патерицю), золотий хрест; його було зведено у сан ігумена.

Доля ієромонаха Феодосія (Горвата) склалася трагічно. Навесні 1942 р., в часи угорської окупації краю, його заарештували, приписуючи йому зв'язок з радянськими розвідниками, бо при обшуку у нього було знайдено радіо, слухати яке угорська влада суворо забороняла. Спочатку Феодосій Горват був відправлений до Волового (Міжгір'я), потім перевезений до Мукачева. Пізніше перебував у перевалочному таборі Кішварда (Угорщина). Загинув, найімовірніше, у серпні 1944 р. у таборі Нойштерліц (Німеччина).

У 2012 р. на православній церкві с. Синевир Ф. Горвату встановлено пам'ятну дошку.

Юрій Данилець, Василь Міщанин

**Гречин
Василь
Юрійович**
(*11 жовтня 1943,
с. Синевир) –
науковець.

У 1960 р. закінчив Синевирську середню школу і поступив до Ужгородського державного університету на математичне відділення фізико-математичного факультету. Після закінчення університету в 1965 р., за спеціальністю математик-обчислювач, був направлений на роботу в Інститут економіки промисловості Академії наук

України (м. Донецьк), де з перервою на час служби в лавах Радянської армії (1965–1966) працював до червня 1970 року.

У 1975 р. поступив у заочну аспірантуру при Інституті економіки промисловості АН України. У 1980 р. захистив кандидатську дисертацію на Вченій Раді при Інституті кібернетики АН України (м. Київ). У вересні 1980 р. йому присвоєно учений ступінь кандидата технічних наук.

З червня 1970 по сьогоднішній день працює в «АО Молдовагідромаш» (м. Кишинів, Молдова). Спочатку керівником групи, потім заступником керівника обчислювального Центру, а з 1979 року по нині – керівником відділу автоматизованих інформаційних систем.

Василь Міщанин

**Грига
Василь
Андрійович**
(*12 листопада 1941,
с. Ізки) – науковець.

Закінчив Пилипецьку середню школу, відбув армійську строкову службу (у 1960–1963 роках) і поступив на біологічний факультет Ужгородського державного університету, який закінчив у 1968 році. Трудову діяльність розпочав у Гірсько-Карпатській сільськогосподарській станції (у Нижніх Воротах Воловецького р-ну) науковим співробітником, згодом очолив відділ кормовиробництва, працював над проблемою покращення природних кормових угідь, ефективних технологій виробництва та заготівлі кормів і в 1979 році в Московській сільськогосподарській академії ім. К. А. Тімірязєва захистив кандидатську дисертацію «Сінокісно-пасовищне використання кормових угідь гірських районів Карпат». Дев'ять років працював головою агрохімічної служби «Сільгоспхімія» Воловецького р-ну, а в 1986 році очолив Закарпатський обласний проектно-технологічний центр охорони родючості ґрунтів і якості продукції. Працював на цій посаді до виходу на пенсію у 2006 році. У співавторстві з іншими науковцями видав книги «Технологія виробництва кормів у горах» (Ужгород, 1974), «Луки Карпат» (Ужгород, 1980), наукові узагальнення яких заслуговують на увагу й нині. За багаторічну трудову діяльність В. А. Григу нагороджено орденом «Знак пошани» (2004).

Степан Бобинець